

2. Goguen J. A. The logic of inexact concepts / J. A. Goguen // *Synthese*. – 1969. – V.19. – P.325–373.

3. Keefe R. Theories of Vagueness / R. Keefe. – Cambridge: CUP, 2000. – 233 p.

4. Machina K. F. Truth, belief and vagueness / K. F. Machina // *Vagueness: A Reader* / Ed. by R. Keefe and P. Smith. – Cambridge: MIT Press, 1996. – P.174–203.

5. Smith N. Fuzzy logic and higher-order vagueness / N. Smith // *Logical Models of Reasoning with Vague Information* / Ed. by Petr Cintula, Chris Fermüller, Lluís Godó & Petr Hájek [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www-personal.usyd.edu.au/~njsmith/papers/SmithFuzLogHOVag.pdf>

6. Tye M. Sorites paradoxes and the semantics of vagueness / M. Tye // *Vagueness: A Reader* / Ed. by R. Keefe and P. Smith. – Cambridge: MIT Press, 1996. – P.281–293.

7. Williamson T. *Vagueness* / T. Williamson. – London: Routledge, 1994. – 325 p.

Sharko O. V., PhD, lecturer of Kyiv International University (Ukraine, Kyiv), sharko-oleg@ukr.net

Vagueness and non-classical truth values: many-valued theories of vagueness

The problem of vagueness is arguably one of the most discussed topics in modern analytic philosophy and logic. The idea to use many-valued logic when trying to model vagueness of natural languages was one of the first attempts to construct a formal theory of vagueness. But recently other theories (for example, supervaluationism) took the center stage. The purpose of this article is to analyze the interpretation of vagueness and resolution of the problem of vagueness by three-valued and degree theories, as well as to analyze the prospects of many-valued theories as adequate theories of vagueness. Also in the focus of the article was the problem of higher-order vagueness and its reflection in many-valued theories as it constitutes one of the main hurdles for the project of constructing a formal theory of vagueness in general and many-valued theory of vagueness in particular.

Keywords: vagueness, sorites paradox, many-valued logic, fuzzy logic, higher-order vagueness.

* * *

УДК 378:316.4

Шипко О. М.,
старший науковий співробітник відділу
інтернаціоналізації вищої освіти,
Інститут вищої освіти НАПН України
(Україна, Київ), masterpublish@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Виявлено характерні ознаки комунікаційних процесів в умовах інтернаціоналізації вищої освіти в Україні і світі, на основі культурно-гуманітарних стратегій розвитку вищої освіти обґрунтовано прогностичні характеристики комунікаційних процесів. Встановлено необхідність розроблення стратегій розвитку інтернаціоналізації та її інтеграція в стратегію університету; створення умов забезпечення мобільності та компетенцій іноземної мови студентів, науково-педагогічного персоналу; умов для участі у спільних міжнародних проєктах; залучення іноземних фахівців до навчального процесу та наукових досліджень; відрядження до іноземних вишів з метою стажування викладачів та студентів; участь у міжнародних наукових проєктах тощо.

Ключові слова: інтернаціоналізація вищої освіти, комунікаційні процеси, стратегія розвитку.

Вища освіта на законодавчому рівні визначена як сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти. Одним із принципів, на якому ґрунтується Державна політика у сфері вищої освіти є принцип міжнародної інтеграції та інтеграції

системи вищої освіти України у Європейській простір вищої освіти, за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи [3]. Інтернаціоналізація вищої освіти, конкретизована в комунікаційних процесах на особистісному та інтерперсональному рівнях, є невід'ємною складовою її розвитку на сучасному етапі. Вимоги ринку праці до фахівців нового типу, загострення конкуренції між вишами і їх можливості на законодавчому, методологічному, економічному, управлінському рівнях здійснювати власну комунікаційну політику відповідно до викликів сьогодення обумовили актуальність теми даного дослідження.

Комунаційні процеси, які відбуваються у просторі вищої освіти, мають певну специфіку, що становить їх особливість і є об'єктом сучасних міждисциплінарних досліджень у напрацюваннях українських та зарубіжних філософів освіти, педагогів, культурологів, соціологів. Зокрема М. Андрушук вивчив досвід польських освітніх організацій у сфері комунікаційної діяльності та сформував пропозиції щодо можливості їх застосування вітчизняними освітніми організаціями [1]; І. Грищенко, Н. Крахмальова виявили та обґрунтували проблеми, пов'язані з теоретико-практичною організацією комунікацій у вищих навчальних закладах та визначили основні принципи формування комунікаційної політики в Україні [2]; І. Мельник проаналізувала сучасний стан та здобутки комунікаційних процесів університетської освіти, при цьому надала рекомендації для поліпшення комунікаційних технологій в освітньому середовищі [5]; Ян Нільсон обґрунтував методологічні засади стратегії інтернаціоналізації вишу; Дж. Найт, виявивши низку хибних тверджень щодо інтернаціоналізації освіти та її втілення у життя, вказала на можливість міфологізації цього соціокультурного явища [7]; О. Нітенко визначила останні інтернаціоналізаційні тенденції, що спостерігаються в світі, позитивні аспекти інтернаціоналізації вищої освіти, а також елементи культури університету, які необхідно розвивати в умовах інтернаціоналізації [8] тощо.

Метою статті є виявлення та обґрунтування характерних ознак комунікаційних процесів в умовах інтернаціоналізації вищої освіти. У межах визначеної мети необхідно вирішити такі завдання: на основі культурно-гуманітарних стратегій розвитку вищої освіти в Україні і світі теоретично обґрунтувати та проаналізувати комунікаційні процеси в умовах інтернаціоналізації вищої школи.

Наука апіорі є інтернаціональною, так як і вища школа – інститутом міжнародних наукових відносин, що визначає природну потребу якнайширшої інтерсуб'єктної комунікації у просторі вищої освіти в Україні і світі. Таку комунікацію у формі міжнародного співробітництва декларує та регулює розділ «Міжнародне співробітництво» Закону України «Про вищу освіту» (Р.ХІІІ, статті 74, 75, 76) [3], що за змістом може бути визначено поняттям «інтернаціоналізація вищої освіти» як посилення міжнародної складової у діяльності українських вишів, можливості та механізми для підвищення якості вищої освіти.

Основними складовими інтернаціоналізації, як засвідчує досвід, є: розвиток міжнародної співпраці через програми академічного обміну (академічна

мобільність студентів та викладачів); упровадження Європейської системи трансферу оцінок (англ. ECTS, European Community Course Credit Transfer System), яка забезпечує єдину процедуру оцінки навчання за кордоном, пропонує систему виміру і порівняння результатів навчання, їхнього академічного визнання і передачі від одного інституту іншому; спрощення процедури визнання документів про освіту; розвиток програм для навчання іноземних студентів; розвиток міжнародної співпраці в науковій і дослідницькій сферах.

Упровадженню Закону України «Про вищу освіту» в тій частині, яка стосується міжнародного співробітництва, сприяє окрема програма Британської Ради в Україні «Інтернаціоналізація вищої освіти», яка передбачає ознайомчі візити та партнерську співпрацю між британськими й українськими університетами в таких сферах: забезпечення якості, викладання англійської мови, розвиток університетської автономії, розвиток студентського самоврядування. Більше двадцяти українських ВНЗ вже отримали гранти від Британської Ради в Україні на розвиток міжнародної співпраці, взявши участь у конкурсі 2015/2016 років [4]. Таким чином, інтернаціоналізація освіти є одним із чинників становлення глобального простору вищої освіти і в комунікаційних міжсуб'єктних процесах концептуалізує культурно-гуманітарну стратегію вищу.

У процесі формування глобального простору вищої освіти О. Нітенко виокремлює зовнішню і внутрішню інтернаціоналізацію. Зовнішня класифікується як міжнародна академічна мобільність, а внутрішня як впровадження світових стандартів, інтернаціоналізація навчальних курсів, міжкультурних програм тощо [8, с. 205].

Комунікаційні процеси становлять основу інтернаціоналізації як соціокультурного явища у просторі вищої освіти в Україні і світі. Як зазначає І. Мельник, основні комунікаційні процеси в університеті: комунікаційні процеси навчання та викладання; комунікаційні процеси керування університетом; комунікаційна діяльність його служб і підрозділів; комунікаційні середовища функціонування університету. Ці процеси мають стати стратегічними в комунікаційній політиці університетської освіти. Їх розвиток повинен ґрунтуватися на наступних принципах: єдність професійних цілей і завдань всіх учасників науково-освітнього процесу, різних підрозділів, служб незалежно від рівня їх інформатизації на цей момент; системність – збалансованість процесу інформатизації за напрямками та послідовність здійснюваних заходів; модульність – створення інформаційних систем різної складності, автономності та ступеня комп'ютеризації; технологічність – реальні економічні можливості університету і відповідність функцій університету та його кадрового потенціалу заявленому рівню інформатизації; динамізм – відповідність рівня інформатизації науково-освітнього процесу інформаційним потребам, які швидко змінюються, і технічним можливостям їх задоволення. На думку дослідниці, структурну модель комунікаційних процесів університету складають десять ключових процесів: відповідальність керівництва; менеджмент ресурсів; вимірювання, аналізування та поліпшення; набір студентів; навчальний процес; наукова діяльність; розроблення навчальних планів і програм; виховний процес, працевлаштування випускників; післядипломне

навчання. Кожен із процесів характеризується рядом показників, які мають бути під постійним контролем і управлінням. Тобто традиційне управління результатами процесу переходить до управління самим процесом. Загалом управління зазначеними процесами, як системою взаємодіючих і взаємопов'язаних між собою процесів, дозволить університету досягти поставленої мети – підвищити якість підготовки випускників та забезпечити високий ступінь задоволеності всіх зацікавлених у результатах діяльності сторін [5, с. 145–146].

Комунікаційні процеси є досить складним культурним і гуманітарним явищем. На думку І. Грищенко та Н. Крахмальнової, комунікативний процес є процесом установлення і підтримування контактів, або ж обміном культурними здобутками. Сам процес комунікації формують фактори, які, задаючи його форму та зміст, можна визначити цілим ланцюгом параметрів. До елементної бази комунікативної діяльності дослідники відносять: комунікант – тобто суб'єкт комунікації; комунікат – предмет комунікації та комунікативні засоби – знакові системи або засоби комунікації [2, с. 8].

Розгортання комунікаційних процесів в умовах інтернаціоналізації вищої освіти в Україні і світі можна розглядати у кількісному і якісному вимірі. Причому високий кількісний показник не завжди є наслідком інтенсивних якісних комунікативних процесів. З цього приводу зарубіжні колеги сформулювали низку застережень.

У дослідженнях Джейн Найт з проблем інтернаціоналізації вищої освіти визначено низку хибних тверджень щодо її втілення у життя, зокрема: *міф перший*: велика кількість іноземних студентів у студмістечку свідчить про інтернаціоналізацію; *міф другий*: міжнародна репутація вищу є показником якості освіти в ньому; *міф третій*: чим більше міжнародних угод уклав університет, тим він престижніший; *міф четвертий*: чим вищі результати міжнародної акредитації, тим краще реалізується програма інтернаціоналізації, що свідчить про престиж вищу; *міф п'ятий*: глобальний маркетинг університету еквівалентний програмі інтернаціоналізації [4].

Уникнути деформацій у прагненні отримати кількісні і якісні показники у процесі інтернаціоналізації педагогам українських вишів допоможе визначення її мети Яном Нільсоном. Дослідник наголошує: «Мета міжнародного співробітництва – створити конкурентоспроможного випускника на глобальному ринку праці, здатного вирішувати поставлені завдання, який не буде обмежений рамками знань лише у певній сфері. Це можливо реалізувати шляхом створення актуальних на даний момент курсів у співпраці з викладачами з інших університетів, забезпечивши здобуття такої освіти кращими студентами різних національностей. Результати такої програми мають бути продемонстровані у міжнародних наукових публікаціях, великій кількості випускників, працевлаштованих у міжнародних компаніях, та бажанні нових університетів світу до співпраці» [4]. Реалізація програми відбувається синхронно соціоментальним змінам, утвердженню цінностей, пріоритетів та настанов гуманістичної, цивілізаційної, правової парадигми мислення.

Як зазначає С. Овчаренко, класичне гуманістичне мислення ґрунтується на розумінні людини як елементу

соціуму – держави, нації, професійної спілки, яка є сутнісно сталою у своїх характеристиках в силу усталеності цих соціальних утворень. Тому здається безперечним, що розвиток людини так чи інакше безпосередньо зв'язаний з розвитком соціальної спільноти, до якої вона належить. За таких умов можна ставити знак рівності між розвитком і добробутом особи та розвитком і добробутом держави, нації чи професійної корпорації [9, с. 7].

Особливості комунікаційних процесів в умовах інтернаціоналізації вищої освіти визначені на сучасному етапі культурно-гуманітарними засадами Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Метою Національної стратегії визначено підвищення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки, а також забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними здібностями, потребами на основі навчання протягом життя. При цьому зазначено, що стратегія розвитку національної системи освіти повинна формуватися адекватно сучасним інтеграційним і глобалізаційним процесам, вимогам переходу до постіндустріальної цивілізації, що забезпечить стійкий рух та розвиток України в першій чверті XXI століття, інтегрування національної системи освіти в європейський і світовий освітній простір. Для здійснення стабільного розвитку і нового якісного прориву у вищій освіті вказано на необхідність: приведення мережі вищих навчальних закладів і системи управління вищою освітою у відповідність із потребами розвитку національної економіки та запитів ринку праці; створення дослідницьких університетів, розширення автономії вищих навчальних закладів; перегляд та затвердження нового переліку професій педагогічних і науково-педагогічних працівників; розроблення стандартів вищої освіти, зорієнтованих на компетентнісний підхід, узгоджених із новою структурою освітньо-кваліфікаційних (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти та з Національною рамкою кваліфікацій та інше.

Розділ VI «Міжнародне співробітництво у сфері освіти» аналізованого документу поєднує засади гуманістичної і культурної освітньої парадигми в зобов'язаннях держави створити умови для інтернаціоналізації вищої освіти, а саме забезпечити інтеграцію національної системи освіти в міжнародний освітній простір, що передбачає: укладення з іншими державами і реалізацію міжурядових та міжвідомчих угод про співробітництво в галузі освіти і науки; організацію освітніх і наукових обмінів, стажування та навчання за кордоном учнів, студентів, педагогічних і науково-педагогічних працівників; розширення участі навчальних закладів, педагогів, науковців, учнів та студентів у різних проєктах і програмах міжнародних організацій та співтовариств (програми Темпус, Еразмус Мундус, Жан Моне тощо); вивчення досвіду зарубіжних партнерів стосовно модернізації системи освіти, зокрема вивчення системи професійного зростання в рамках концепції навчання протягом життя щодо запровадження міжнародних шкіл, дискусійних майданчиків тощо; проведення спільних наукових досліджень з актуальних проблем розвитку освіти та галузей економіки;

проведення міжнародних наукових конференцій, семінарів, симпозіумів тощо; навчання іноземців та осіб без громадянства у вищих і професійно-технічних навчальних закладах України; задоволення освітньо-культурних потреб української діаспори, а також створення віртуальних програм для вчителів іноземних мов та вчителів фізики, математики, хімії тощо, що спонукатиме до вивчення та використання кількох мов тощо [6].

Беручи до уваги суб'єкт-об'єктні стосунки у системі комунікації індивідумів, причинно-наслідкові зв'язки у системі обставин розвитку вищої освіти в Україні, часо-просторові координати, зробимо комунікаційні процеси в ході інтернаціоналізації вищої освіти більш передбачуваними. У сучасних геополітичних умовах цивілізаційного поступу України у світі за умови цілісного концептуального визначення комунікаційних процесів в контексті інтернаціоналізації можемо очікувати їх ефективного розгортання. Для отримання бажаного результату потрібні: стратегія розвитку інтернаціоналізації та її інтеграція в стратегію університету; визначена управлінська інфраструктура; інформаційне забезпечення; умови забезпечення мобільності та компетенцій іноземної мови студентів, науково-педагогічного персоналу; умови для участі у спільних міжнародних проєктах; залучення іноземних фахівців до навчального процесу та наукових досліджень; відрядження до іноземних вишів з метою стажування викладачів та студентів; участь у міжнародних наукових проєктах; наукові публікації у закордонних виданнях; розробка програм подвійних і спільних дипломів; виконання кваліфікаційних робіт іноземною мовою; участь викладачів, студентів у міжнародних наукових проєктах, виступи на міжнародних конференціях; викладання предметів іноземною мовою тощо.

Висновки. Інтернаціоналізацію вищої освіти в Україні декларує та регулює низка нормативно-правових документів, зокрема Закон України «Про вищу освіту» та Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року у розділах про міжнародну співпрацю. Інтернаціоналізація освіти є одним із чинників становлення глобального простору вищої освіти, сприяє розвитку міжнародної академічної мобільності, впровадженню світових стандартів, модернізації навчальних курсів, участі у міжнародних дослідницьких програмах тощо.

Для встановлення прогностичних характеристик комунікаційних процесів в умовах інтернаціоналізації вищої освіти необхідно враховувати: суб'єкт-об'єктні стосунки у системі комунікації індивідумів (особистості, виші як соціальні інститути, культури, нації тощо) та результат їх взаємодії, співпраці, причинно-наслідкові зв'язки, які визначені соціокультурними, політичними, економічними, академічними обставинами розвитку вищої освіти в Україні; часо-просторові координати комунікаційного процесу (регіон України і світу, в якому розташований виш, період академічного, календарного року, особистісного життя суб'єкта, учасника комунікаційного процесу тощо).

Перспективою подальших досліджень визначаємо проблеми порівняльних характеристик процесу інтернаціоналізації вищої освіти в Україні і світі.

Список використаних джерел

1. Андрощук М. Маркетингові комунікації в розвитку освітнього ринку Польщі / М. Андрощук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія економічні науки. – Херсон: ВД «Гельветика», 2017. – Вип.22, Ч.1. – С.74–77.
2. Грищенко І. Роль комунікацій у функціонуванні вищих навчальних закладів / І. Грищенко, Н. Крахмальова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: knutd.com.ua/.../pdf/.../Gryshchenko_Krakhmaleva_6.pdf.
3. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Інтернаціоналізація вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.britishcouncil.org.ua/programmes/education/ihe>
5. Мельник І. Комунікаційне середовище в формуванні освітнього простору сучасного університету / І. Мельник // Science and Education a New Dimension [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://seanewdim.com/uploads/3/2/1/3/3213611>
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Схвалено Указом Президента України від 25 червня 2013 року №344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013/page>
7. Нільсон Ян Олоф. Інтернаціоналізація вищої освіти / Ян Олоф Нільсон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://us11.campaign-archive2.com/?u=aa712a75e3e776f4101137606&id=1963e3215c>
8. Нітенко О. В. Інтернаціоналізація вищої освіти як фактор розвитку університету / О. Нітенко // Освітологічний дискурс. – 2015. – №2 (10). – С.205–214.
9. Овчаренко С. В. Гуманітарна та культурна політика: навч. посіб. / С. В. Овчаренко. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2013. – 152 с.

References

1. Androshchuk M. Marketynhovi komunikatsii v rozvytku osvitiho rynku Polshchi / M. Androshchuk // Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Serii ekonomichni nauky. – Kherson: VD «Helvetyka», 2017. – Vyp.22, Ch.1. – S.74–77.
2. Gryshchenko I. Rol komunikatsii u funktsionuvanni vyshchykh navchalnykh zakladiv / I. Gryshchenko, N. Krakhmaleva [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: knutd.com.ua/.../pdf/.../Gryshchenko_Krakhmaleva_6.pdf.
3. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» vid 01.07.2014 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Internatsionalizatsiia vyschoyi osvity [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.britishcouncil.org.ua/programmes/education/ihe>
5. Melnyk I. Komunikatsiine seredovysheche v formuvanni osvitiho prostoru suchasnoho universitetu / I. Melnyk // Science and Education a New Dimension [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://seanewdim.com/uploads/3/2/1/3/3213611>
6. Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukrainy na period do 2021 roku. Skhvaleno Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 25 chervnia 2013 roku №344/2013 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013/page>
7. Nilson Yan Olof. Internatsionalizatsiia vyshchoi osvity / Yan Olof Nilson [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://us11.campaign-archive2.com/?u=aa712a75e3e776f4101137606&id=1963e3215c>
8. Nitenko O. V. Internatsionalizatsiia vyshchoi osvity yak faktor rozvytku universytetu / O. Nitenko // Osvitohichnyi diskurs. – 2015. – №2 (10). – S.205–214.
9. Ovcharenko S. V. Humanitarna ta kulturna polityka: navch. posib. / S. V. Ovcharenko. – Odessa: ORIDU NADU, 2013. – 152 s.

Shypko O. M., senior researcher, department of internationalization of higher education, Institute of Higher Education NAES of Ukraine (Ukraine, Kyiv), masterpublish@ukr.net

Features of communication processes in terms of the internationalization of higher education

The article revealed the characteristic features of communication processes in terms of the internationalization of higher education in Ukraine and world; on the basis of cultural and humanitarian development strategy of higher education prognostic characteristics of communication processes is proved. The necessity for development a strategy of internationalization and its integration to the university

strategy; creation conditions for mobility and foreign language competence of students and staff; conditions for participation in joint international projects; involvement of foreign experts in the educational process and scientific research; travel to foreign universities for the purpose of training teachers and students; participation in international research projects etc. is proved.

Keywords: internationalization of higher education, communication processes, strategy of development.

* * *